

2011.4.20.1

35101

tanu

JAV.

1942.januárjában már majdnem 10 éves voltam. Családommal a Kralice Maria utcában laktunk, közel a hídhöz. Itt szüleimmel és nővéremmel éltem, valamint velünk lakott a cselédlány, aki nem volt zsidó. A házunkhoz közel volt a Skomenszkij dom.

Bár 10 éves voltam akkor, vannak dolgok amikre tisztán emlékszem és a vallomásomban csak olyan dolgokat fogok elmondani, amelyeket saját magam tapasztaltam. Azt, hogy igazából mi miért történt, csak később értettem meg és fogtam fel.

Emlékezetem szerint január 22-én inkább a délutáni órákban a cselédlány hazajött a városból a vásárlásból és ő mondta, hogy plakátokat ragasztottak ki az utcára, melyek általános tilalmat rendeltek el a kijáráshoz. Olyanra nem emlékszem, hogy a függönyöket be kellett

(2)

mentünk JAV:

volna húzni. A plakátnak megfelelően aznap és másnap nem is ~~kivántunk~~ kimenni az utcára. Nem is hallottunk semmit, hogy az utcán bármi is zajlana, mert a mi utcánkban kevés zsidó lakott tudtommal.

Másnap, 23-án reggel 8 vagy 9 óra körül dörömböltek az ajtónkon, három csendőr állt ott. Onnan tudom, hogy csendőrök, hogy kakastollas sapkában és egyenruhában voltak és úgy emlékszem, hogy szurony is volt náluk. Azt már nem tudom, hogy honnan tudtam akkor lo évesen hogy ők csendőrök, de valahonnan tudtam. Nekem nagyon egyformának tündek, nem tudnám leírni a külsejüket. Mivel 10 éves voltam, mindegyik idősnek tűnt számomra. Volt náluk egy lista, ezt én is láttam, mert az ajtóban álltam, ez a lista néhány lapból állt. Kérdezték az apám nevét, beazonosítottak minket a listáról, nem kértek igazolványt és mondták, hogy velük kell mennünk. A csendőrök magyarul beszéltek.

Azonnal kellett indulni, felöltözni sem engedtek minket. A cselédlány kérdezte, hogy neki is kell -e menni, de azt válaszolták, hogy ő nem zsidó, ő maradjon. Az egyik még körbejárt a lakásban és apámat felszólította, hogy a nagyméretű Orion típusú rádiókat hozza magával. Arra nem adtak magyarázatot, hogy miért kell velük menni, a szüleim pedig nem is kérdezték. Gyalog indultunk a dómhoz, mivel ez 10-15 percre volt a házunktól. Egyszer útközben odanyúltam a rádióhoz, hogy segítsek apámnak, mert láttam, hogy nagyon nehéz neki és hogy megdermedt a hidegtől a keze (- 25 fok volt), de az egyik csendőr rácsapott a kezemre.

Az úton odafelé nem tapasztaltam semmi különlegeset, nem is láttam senkit, de a dóm utcájában már láttam, hogy más csoportokat is terelnek különböző irányokból a dóm felé szintén csendőrök. Odaértünk a dómhoz, ott is egy listán a bejáratnál leellenőrizték a családunkat. Arra emlékszem, kérdezte a bejáratnál álló személy a csendőröktől, hogy „kit hoztál”, és a csendőr megmondta, hogy kik vagyunk. A rádiót elvették, azt ott kellett hagyni a bejárat után a belső részen. A rádiót többet nem kaptuk vissza.

Édesapámat egy külön kisebb terembe terelték, minket a nővéremmel és az édesanyámmal a nagyobbik terembe, ami a színház terem volt. Én benéztem a kisebbik terembe és úgy láttam, mintha egy hosszúkás asztal lett volna bent, de azt már nem tudom megmondani, hogy kik ültek mögötte. Itt már nagyon sokan ültek a színház ülésein, már csak az utolsó sorokban voltak szabad helyek. Nekünk oda kellett ülnünk.

Kb. egy óra múlva egy férfi felállt a színpadra, úgy emlékszem, hogy ez is csendőr volt és közölte, hogy innen tovább fognak minket vinni. Ha jól emlékszem azt említette, hogy kivizsgálás végett. Kitereltek mindenkit és úgy emlékszem, hogy teherautókra kellett felszállni, amivel elvittek minket a strandhoz a városon keresztül. Útközben az rémlik, hogy néhány szekeret is láttam, amin szintén csoportokat szállítottak a strand irányába.

A strand bejárata előtt leszállítottak minket és négyes csoportokba rendezték a tömeget. Beállították a mi családunkat is, a már elég hosszú sorba. Folyamatosan haladt az oszlop a strand bejárata felé. Úgy emlékszem, hogy jobbra tőlünk csendőrök álltak, ők őriztek bennünket, bal oldalon pedig három-négy magasabb rangú, szintén egyenruhás csendőr osztogatta a parancsokat és tanácskoztak. Abból gondolom, hogy magasabb rangúak lehettek, hogy ők irányították a jobb oldalunkon álló csendőröket és a bejárat felé induló és visszajövő csendőröket is. Órákig tartott amíg itt ezen a területen sorban álltunk, de folyamatosan közeledtünk. Akkor tíz évesen nem tudtam, hogy mi történik és a hangoknak a magyarázatát sem tudtam, amiket hallottam, csak édesanyám rémült arcából éreztem, hogy valami baj van. Utólag tudom, hogy lövések hangját hallottam négyesével.

Egy olyan esetre emlékszem, hogy a mögöttünk lévő kétgyermekes anya kitört a sorból, azt kiabálta, hogy nem bírom tovább, ekkor a többiek kivették a kezéből a gyerekeit, egy csendőr pedig ezt a nőt elvezette, utólag tudom, hogy soron kívül ment így a halálba.

3

Egyszer csak megjelent egy futár lovon és egy borítékot adott át az egyik magasabb rangú csendőrnek. Ezt a saját szememmel láttam. A csendőr elolvasta, ezután nagy kavardás keletkezett. Úgy rémlik, hogy azt hallottam, hogy a parancsokat kiadó csendőr utasítgat egy másikat: „S . . . , gyere ide, menj oda, „ vagy valami hasonló stílusú parancs hangozhatott el. A S névre tisztán emlékszem, de nem láttam, hogy kiről van szó. Vagy ha láttam is, már nem emlékszem rá.

Ezután visszatereltek minket a dómba, úgy gondolom, hogy autóval, mert egyébként hosszú és fagyos lett volna az út gyalog. Kb. 4 óra vagy kicsit utána értünk vissza a dómba és megint a színház terembe kellett mennünk, ami el volt sötétítve. Csak a színpad volt világos és egy férfi pár perces beszédet tartott, hogy hazamehetünk, de úgy rémlik, azt is említette, hogy kivizsgálás alatt vagyunk és meg fogják találni a bűnösöket. Azért emlékszem erre tisztán, mert én nem éreztem magam bűnösnek, az apám pedig nem volt ott, így nem tudtam, kire vonatkozhat ez. Talán mintha itt a dómban is hallottam volna az előbb említett S nevet. Gyalog hazamentünk, útközben nem láttam semmit, de nem is figyeltem, már sötétedett. Az apám jóval később érkezett meg, úgy 9 óra tájt. Édesanyámmal félrevonultak, valószínűleg neki elmondta, hogy mi történt velem, meg is okolta neki, én ebből csak annyit hallottam, hogy a zsidóknak nincs itt maradásuk, életveszélyben vannak, ezért azonnal el kell utazni. Összecsomagoltunk kevés holmit, hogy ne legyen feltűnő és még az éjfélvi vonatot elértük. Utólag tudtam meg, hogy ez volt az utolsó vonat, amit nem vizsgáltak át. Budapestre jöttünk. Az itt élő családunk el sem hitte apámnak, hogy ez történt Újvidéken.

Akkori tapasztalataim és utólagos értesüléseim alapján az a meggyőződésem, hogy ennek a vérengzésnek a célja a zsidók kiirtása volt. Még mindig az van bennem, ahogy sürgetnek minket „ gyorsan, gyorsan”, amikor a strandon terelték a tömeget. Ezenkívül állandó csöndet követeltek, hogy ne lázadjunk és kb. két percig tartott amíg a négyes csoportok bejutottak a bejáraton belülré. Én nem láttam egyik csendőrben sem emberséget, mindegyikük nagyon kegyetlennek tűnt számomra.

Utólagos kérdésre elmondom, hogy úgy emlékszem, mintha a strandnál a bal oldalon álló csendőrök folyamatosan töltögettek volna valamilyen italt maguknak egy üvegből, de ez nem is csoda, hiszen nagyon hideg volt.

A családomból más nem élt Újvidéken, így nem is halt meg senki a razziában közülük.

(5)